

“Cari vergi ödəmələrinin hesablanması haqqında” Arayışın tərtib edilməsi

Q A Y D A S I

Arayış Vergi Məcəlləsinin 151-ci maddəsinə əsasən hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar tərəfindən tərtib və təqdim edilir.

Bələdiyyə mülkiyyətində olan müəssisə və təşkilatlar mənfəət vergisini yerli büdcəyə (bələdiyyə büdcəsinə) ödədikləri üçün onlar tərəfindən dövlət vergi orqanlarına Arayış təqdim edilmir.

Vergi ödəyicisi Arayışda cari vergi ödəmələrinin məbləğini bu rübdəki gəlirinin həcmi onun keçən ilin ümumi gəlirində (gəlirdən çıxılan məbləğlər nəzərə alınmadan) verginin xüsusi çəkisini göstərən əmsala vurmaqla müəyyənləşdirir.

Vergi ödəyicisi il ərzində cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirməyin iki mümkün metodundan birini seçməyi haqqında məlumatı hər il aprel ayının 15-dək vergi orqanına verməlidir.

Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün Vergi Məcəlləsinin 151.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan metodu seçdiyi halda, mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə Arayışı hər rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində vergi orqanına təqdim etməlidir.

Arayış təqdim edilmədiyi halda vergi orqanı Vergi Məcəlləsinin 151.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan metodu tətbiq edir.

Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün tətbiq etdiyi metod barədə məlumat vermədiyi halda vergi orqanı birinci metodu tətbiq edir və həmin metod vergi ilinin sonunadək dəyişdirilmir.

Cari vergi ödəmələri vergi ili üçün vergi ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir

Əvvəllər fəaliyyəti olmayan vergi ödəyiciləri rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə Arayışı vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

Cari vergi ödəmələri Vergi Məcəllənin 151.5.3-cü maddəsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə ödənilmədikdə, ödəmə müddətindən sonrakı hər bir ötmüş gün üçün əvvəllər fəaliyyəti olmayan vergi ödəyicisindən ödənilməmiş cari vergi ödəmələrinə görə Vergi Məcəlləsinin 59-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada faiz tutulur.

Cari vergi ödəmələri vergi ili üçün əvvəllər fəaliyyəti olmayan vergi ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir.

Cari vergi ödəmələri hesabat ili başa çatdıqdan sonra yenidən haqq-hesab edilir və bu zaman hesablanmış cari vergi məbləği hesabat üzrə vergi məbləğindən çox olduğu halda artıq hesablanmış cari vergi və ona uyğun faiz məbləğləri azaldılır.

Arayış tərtib edilərkən Arayışın əvvəlində göstərilən **“Qeyd”**dəki *“verilmiş formanın tərtib edilməsi qaydalarını oxuyun”* və *“+, /, %, Z simvollarından istifadə etməyin, böyük çap hərflərlə qara və ya göy diyircəkli qələmlə doldurun”* **tövsiyələrə** ciddi əməl olunmalıdır.

Arayış tərtib edilərkən qaralamalara və düzəlişlərə yol verilmir.

Arayış tərtib edilərkən hər xanada bir rəqəm göstərilməlidir.

“Qeyd”dən sonrakı *“Arayışın təqdim edildiyi vergi orqanının adı”* sətrinin xanalarında böyük çap hərfləri ilə hər xanada bir hərf yazmaqla vergi ödəyicisinin qeydiyyatda olduğu vergi orqanının adı göstərilməlidir.

Misal:

Arayışın təqdim edildiyi vergi orqanının adı

VERGİLƏR NAZİRLİYİ YANINDA BAKI VERGİLƏR DEPARTAMENTİ

Bölmə I. Vergi ödəyicisi haqqında ümumi məlumat

- **1-ci sətirin “VÖEN”** xanalarında (hər xanada bir rəqəmlə) vergi ödəyicisinin VÖEN-i yazılır;

Misal:

1	VÖEN	1 8 0 0 0 3 1 5 0 1
----------	-------------	----------------------------

- **2-ci sətirin “Vergi ödəyicisinin tam adı”** xanalarında böyük çap hərfləri ilə (hər xanada bir hərflə) vergi ödəyicisinin tam adı yazılır;

Misal:

2	Vergi ödəyicisinin tam adı	E X S P R E S S M Ə H D U D M Ə S U L İ Y Y Ə T L İ C Ə M İ Y Y Ə T İ
----------	-----------------------------------	--

- **3-cü sətirdə “İl ərzində seçdiyi metodun növü”** adlı sətirdə Vergi Məcəlləsinin 151.3-cü maddəsinə əsasən il ərzində vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirməyin iki mümkün metodundan birini və ya Vergi Məcəlləsinin 151.5-ci maddəsinə əsasən əvvəlki vergi ilində fəaliyyəti olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərinə aid metodu seçərək müvafiq xanadan birinə işarəsi göstərilməlidir.

Misal: “Exspress” MMC cari vergi ödəmələrini Vergi Məcəlləsinin 151.2-ci maddəsinə əsasən hesablayaraq ödənilməsini qərara almışdır. Bu zaman MMC aprel ayının 15-dək cari vergi ödəmələrinin məbləğinin müəyyənləşdirilməsi barədə Vergi Məcəlləsinin 151.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan metodu seçməsi haqqında vergi orqanına məlumat verməlidir. Bu halda MMC vergi orqanına “Cari vergi ödəmələrinin hesablanması haqqında” Arayışı təqdim edərək Arayışın “İl ərzində seçdiyi metodun növü” adlı sətirinin VM 151.2 metoduna aid xanasında X işarəsi göstərməlidir.

3	İl ərzində seçdiyi metodun növü (müvafiq xanadan birində X göstərin)	VM 151.1 Hər ilin aprel ayının 15-dək gec olmayaraq təqdim edilir	☒ VM 151.2 Rüüb qutardıqdan sonra 15-dən gec olmayaraq təqdim	☐ VM 151.5 Rüüb qutardıqdan sonra 15-dən gec olmayaraq təqdim
----------	--	---	---	--

Əvvəlki vergi ilində fəaliyyəti olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri isə “Cari vergi ödəmələrinin hesablanması haqqında” Arayışı təqdim edərkən Arayışın “İl ərzində seçdiyi metodun növü” adlı sətirinin VM 151.5 metoduna aid xanasında X işarəsi göstərməlidir.

Misal:

☒ 3 İl ərzində seçdiyi metodun növü (müvafiq xanadan birində X göstərin)	☐ VM 151.1 Hər ilin aprel ayının 15-dək gec olmayaraq təqdim edilir	☐ VM 151.2 Rüb qurtardıqdan sonra 15-dən gec olmayaraq təqdim	☒ VM 151.5 Rüb qurtardıqdan sonra 15-dən gec olmayaraq təqdim
---	---	---	--

- **4-cü sətirdə “Uçot metodu”** xanalarında müəssisənin vergilərin hesablaması ilə bağlı apardığı vergi uçotu metodundan asılı olaraq müvafiq “kassa metodu” və ya “hesablama metodu” xanalarında “X” işarəsi göstərilməlidir.

Misal: Əgər müəssisə tərəfindən aparılan vergi uçotu kassa metodudursa, müvafiq xana aşağıdakı qaydada doldurulur:

☒ 4 Uçot metodu (müvafiq xanadan birində X göstərin)	☒ kassa metodu	☐ hesablama metodu
---	--	---

- 5-ci sətirdə “Vergi dövrü”, **B** işarəsindən sonrakı altı rəqəmli xanalarda arayışın hansı hesabat rübünə aid olmasından asılı olaraq (hər xanada bir rəqəmlə) müvafiq rüb və il yazılır. Bu sətirdəki qırmızı rəngli çərçivələrdə ağ rənglə “B” hərfi Arayışın rüblük olmasını bildirir.

Misal: Əgər arayış 2015-cu ilin 1-ci rübü üzrə tərtib edilirsə, bu halda soldan sağa doğru dörd xanada *il* aşağıdakı qaydada yazılır:

☒ 5 Vergi dövrü	☒ B	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 0	☐ 1	☐ 5
		rüb		il			

Bölmə 2 . Cari vergi ödəmələrinin hesablanması.

Arayışın 2-ci bölməsinin **290** “Əvvəlki hesabat ilində ümumi gəlir” sətirinin **A1** xanalarında (“Məbləğ, manatla” sütununda) keçən ilin ümumi gəlirinin məbləği (gəlirdən çıxılan məbləğlər nəzərə alınmadan) yazılır.

Misal: “Exspress” MMC-nin 2014-cü il üzrə ümumi gəliri (gəlirdən çıxılan məbləğlər nəzərə alınmadan) 356 000,00 *manat olmuşdur*. Bu halda arayışın **290** “Əvvəlki hesabat ilində ümumi gəlir” sətirinin **A1** xanalarında məbləğ aşağıdakı kimi əks etdirilir.

290 Əvvəlki hesabat ilində ümumi gəlir	A1	miilyard	miilyon	min	yüz	qəpik
				356000	00	00

- Arayışın 2-ci bölməsinin **291** “Əvvəlki hesabat ilində hesablanmış mənfəət(gəlir) vergisi” sətirinin **A1** xanalarında (“Məbləğ, manatla” sütununda) (hər xanada bir rəqəm göstərməklə) keçən hesabat ilində hesablanmış mənfəət (gəlir) vergisinin məbləği yazılır.

Misal: “Exspress” MMC-nin 2014-cü il üzrə hesablanmış mənfəət (gəlir) vergisinin məbləği 69 650,00 *manat olmuşdur*. Bu halda arayışın **291** “Əvvəlki hesabat ilində hesablanmış mənfəət(gəlir) vergisi” sətirinin **A1** xanalarında məbləğ aşağıdakı kimi yazılır.

291 Əvvəlki hesabat ilində hesablanmış mənfəət(gəlir) vergisi	A1					6965000
--	-----------	--	--	--	--	---------

Arayışın 2-ci bölməsinin **292** “Əvvəlki hesabat ilində mənfəət(gəlir) vergisinin ümumi gəlirdə xüsusi çəkisi” sətirinin **A1** xanalarında vergi ödəyicisinin

əvvəlki hesabat ilində ümumi gəlirdə (gəlirdən çıxılan məbləğlər nəzərə alınmadan) mənfəət vergisinin ($\frac{291}{290} * 100$) xüsusi çəkisini göstərən faiz məbləği yazılır.

Misal: “Express” MMC-nin 2014-cü ildə ümumi gəliri 356000,0 manat, mənfəət vergisi isə 69650,0 manat təşkil etmişdir. Bu halda 2014-cü ildə mənfəət (gəlir) vergisinin ümumi gəlirdə xüsusi çəkisi $((69650,0/356000,0)*100)$ 19,56 % olmaqla, arayışın 292 “Əvvəlki hesabat ilində mənfəət(gəlir) vergisinin ümumi gəlirdə xüsusi çəkisi” sətirinin A1 xanalarında aşağıdakı kimi yazılır.

292	Əvvəlki hesabat ilində mənfəət(gəlir) vergisinin ümumi gəlirdə xüsusi çəkisi (sətr.291 / sətr.290 x 100)	A3	196%
-----	---	----	------

- Arayışın 2-ci bölməsinin 293 “Cari rübdəki ümumi gəlirin həcmi” sətirinin A1 xanalarında cari hesabat rübü üzrə vergi ödəyicisinin ümumi gəlirinin məbləği yazılır.

Misal: “Express” MMC-nin 2015-cü ilin 1-ci rübündə gəlirinin məbləği 85600,0 manat olmuşdur. Bu halda arayışın 293 “Cari rübdəki ümumi gəlirin həcmi” sətirinin A1 xanalarında məbləğ aşağıdakı kimi yazılır.

293	Cari rübdəki ümumi gəlirin həcmi	B1	8560000
-----	----------------------------------	----	---------

- Arayışın 2-ci bölməsinin 294 “Cari vergi ödəməsinin həcmi” sətirinin A1 xanalarında 293 “Cari rübdəki ümumi gəlirin həcmi” sətirinin A1 xanalarında göstərilən məbləğin 292 “Əvvəlki hesabat ilində mənfəət (gəlir) vergisinin ümumi gəlirdə xüsusi çəkisi” sətirinin A1 xanalarında göstərilən əmsalə vurmaqla alınan cari vergi məbləği yazılır.

Misal: “Express” MMC-nin 2015-cü ilin 1-ci rübündə gəlirinin məbləği 85600,0 manat, 2014-cü ildə mənfəət(gəlir) vergisinin ümumi gəlirdə xüsusi çəkisi isə

19,6 % olmuşdur. Bu halda 2015-ci ilin 1-cü rübü üzrə cari vergi ödəməsinin həcmi $(85600,0/100*19.6)$ 16777,6 manat olmaqla, Arayışın **294** “**Cari vergi ödəməsinin həcmi**” sətirinin **A1** xanalarında aşağıdakı kimi yazılır.

294	Cari vergi ödəməsinin həcmi (sətr.293 x sətr.292)	B1	1677760
------------	---	-----------	---------

- Arayışın 2-ci bölməsinin **295** “**Cari rübdəki mənfəətin(gəlirin) həcmi**” sətirinin **A1** xanalarında cari hesabat rübü üzrə mənfəətin (gəlirin) məbləği yazılır.

Misal: 2015-ci ilin yanvar ayında vergi uçotuna dayanaraq gəlir vergisi ödəyicisi olmaq hüququnu seçən fərdi sahibkar **Məmmədov Arif İslam oğlunun** 2015-cü ilin 1-ci rübündə vergiyə cəlb olunan gəlirinin məbləği 25650,0 manat olmuşdur. Bu halda arayışın **295** “**Cari rübdəki mənfəətin (gəlirin) həcmi**” sətirinin **A1** xanalarında məbləğ aşağıdakı kimi yazılır.

295	Cari rübdəki mənfəətin(gəlirin) həcmi	B1	2565000
------------	---------------------------------------	-----------	---------

- Arayışın 2-ci bölməsinin **296** “**Əvvəlki hesabat ilində fəaliyyəti olmayan vergi ödəyicisinin cari vergi ödəməsinin həcmi**” sətirinin **A1** xanalarında **295** “**Cari rübdəki mənfəətin(gəlirin) həcmi**” sətirinin **A1** xanalarında göstərilən mənfəətin (gəlirin) məbləğini qüvvədə olan müvafiq vergi dərəcəsinə vurmaqla alınan cari vergi ödəməsinin məbləği yazılır.

Misal: 2015-ci ilin yanvar ayında vergi uçotuna dayanaraq gəlir vergisi ödəyicisi olmaq hüququnu seçən fərdi sahibkar **Məmmədov Arif İslam oğlunun** 2015-cü ilin 1-ci rübündə vergiyə cəlb olunan gəlirinin məbləği 25650,0 manat olmuşdur. Bu halda cari vergi ödəməsinin məbləği $(25650,0/100*20)$ 5130,0 manat olmaqla, Arayışın **296** “**Əvvəlki hesabat ilində fəaliyyəti olmayan vergi ödəyicisinin cari vergi ödəməsinin həcmi**” sətirinin **A1** xanalarında məbləğ aşağıdakı kimi yazılır.

QEYD: Arayışın **290**, **291**, **292**, **293** və **294** kodlu sətirlərin cari vergi ödəmələrinin məbləğinin müəyyənləşdirilməsini Vergi Məcəlləsinin 151.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan metodunu seçən və hər il aprel ayının 15-dək bu barədə vergi orqanına məlumat verən vergi ödəyiciləri tərəfindən doldurularaq, hər rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində vergi orqanına təqdim edilməlidir.

Arayışın **295** və **296** sətirlərini isə Vergi Məcəlləsinin 151.5-ci maddəsinə əsasən əvvəlki vergi ilində fəaliyyəti olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən hüquqi şəxslər və sahibkarlıq fəaliyyətini hüquqi şəxs yaratmadan həyata keçirən fiziki şəxslər, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən, eyni zamanda sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi olmaq hüququnu itirən və ya bu hüquqdan imtina edən mənfəət və ya gəlir vergisi ödəyiciləri olan vergi ödəyiciləri tərəfindən doldurularaq rüb başa çatdıqdan sonra vergi orqanına təqdim edirlər.

- Arayışın *Vergi ödəyicilərinin məsuliyyəti hissəsində* - zolağın aşağı hissəsində sol tərəfdə yuxarıdan aşağı göstərilmiş birinci **“Hüquqi şəxsin rəhbərinin, fərdi sahibkarın”**, ikinci **“baş mühasibin”**, zolağın aşağı hissəsində sağ tərəfdə yuxarıdan aşağı göstərilmiş birinci **“arayışı tərtib edən məsul şəxsin”** çərçivələrdə vergi ödəyicisinin rəhbərinin, baş mühasibinin və arayışı tərtib edən məsul şəxsin soyadı, adı və atasının adı (çərçivələrdən kənara çıxmadan) yazılmaqla onlar tərəfindən imzalanır. Arayış rəhbər şəxs tərəfindən imzalandıqdan və möhürlə təsdiqləndikdən sonra möhürün aşağı hissəsində olan **“arayışın tərtib edilmə tarixi”**nə dair xanalarda tərtib edilmə tarixi qeyd olunmalıdır.

Misal: **“Express” MMC** 2015-ci ilin 1-ci rübü üçün arayış rəhbər şəxs tərəfindən 12.04.2015-ci il tarixdə imzalanmış və möhürlə təsdiq edilmişdir. Bu halda, **“Arayışın tərtib edilmə tarixi”**nə dair xanalar aşağıdakı kimi yazılır:

1	2	0	4	2	0	1	5
gün		ay		il			

- Arayış auditor (agent) tərəfindən tərtib edildiyi halda sağ tərəfdə aşağı küncdə **“arayış auditor (agent) tərtib etdiyi halda onun S.A.A”** çərçivəsində auditorun (agentin) soyadı, adı və atasının adı (çərçivələrdən kənara çıxmadan) yazılmaqla imzalanır, **“auditorun (agentin) VÖEN”** xanalarında VÖEN göstərilir və dairənin üzərində auditorun möhürü ilə təsdiqlənir.

- Vergi orqanı tərəfindən **Arayışın qəbul edilməsi №-si və tarixi** çərçivəsində daxil olma tarixi və qeydiyyat nömrəsi göstərilir.

- Arayışın qəbul edilməsi №-si və tarixi çərçivəsində aşağıdakı bəyannaməni qəbul edən şəxsin soyadını, adını və atasının adını (çərçivədən kənara çıxmadan) yazmaqla imzalanır.

- Arayışın sağ küncündə göstərilmiş **“poçt ştempelinin vurulma tarixi”** xanalarında Arayış poçt vasitəsilə göndərildiyi halda zərfin üzərinə vurulmuş poçt ştempelinin tarixi yazılır.

- **“Poçt ştempelinin vurulma tarixi”** çərçivəsindən aşağı sağ küncdəki “xüsusi otağın ştamplı” çərçivəsində ştempel vurulur.

Arayış vergi ödəyicisi tərəfindən birbaşa təqdim edildikdə poçt ştempelinin vurulma tarixi üzrə xanalar doldurulmur. Arayış internet vasitəsi ilə təqdim edildikdə vergi orqanlarına aid olunan xanalar doldurulmur.
